

KUTSESTANDARD

Volitatud arhitekt-ekspert, tase 8

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Volitatud arhitekt-ekspert, tase 8	8

A-osa

KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus

Arhitektuurne projekteerimine, ehitiste kvaliteet, nende harmooniline sulandumine ümbruskonda, austus loodus- ja linnamaastiku ning riikliku ja eraõigusliku pärandi vastu on avaliku huvi objektiks. Arhitekti töö eesmärgiks on välja töötada ruumiline terviklahendus, ühendades tehnoloogilised, tehnilised, kunstilised ja ökonoomilised lahendused. Ruumiline terviklahendus hõlmab hoonete arhitektuuri, hoonete siseruumi ja hoonetevahelise ruumi lahendus ning seob need tasakaalustatud terviklahenduseks. Ruumiline terviklahendus on edasise projekteerimise ja ehitamise tulemusel valmiva tervikliku elukeskkonna loomise aluseks.

Arhitekti kutset omavad isikud on võimelised mõistma ja vahendama üksikisikute, ühiskondlike gruppide ja ametiasutuste vajadusi seoses ruumilise planeerimise, arhitektuurse projekteerimise, ehitamise, arhitektuuripärandi säilitamise ja väärtustamise ning loodusliku tasakaalu hoidmisega. Arhitekt on ülikooli või sellega võrreldava õppeasutuse arhitektiõppe lõpetanud isik. Oma töös lähtub arhitekt heast planeerimis-, projekteerimis- ja ehitustavast.

Volitatud arhitekt-ekspert, tase 8 on tippspetsialist, kellel on doktorikraad või muu sellega võrreldav akadeemiline kraad või on ta rahvusvaheliselt tunnustatud loovisik, kes on võimeline iseseisvalt ja omal vastutusel koostama, hindama ja juhtima maa-alade, linnade ja asulate ruumiliste planeeringute ja ehitusprojektide arhitektuurseid terviklahendusi ning hindama ehitatud keskkonda.

Volitatud arhitekt-ekspert tase 8 on võimeline andma keerulisemaid eksperthinnanguid oma erialal ja osalema rahvusvaheliste arhitektuurivõistluste žüriides. On võimeline töötama riigi ja kohalike omavalitsuste asutustes vastava ala tippasjatundjana.

Arhitekti kutsealal on lisaks Volitatud arhitekt-ekspert, tase 8-le järgmised kutsed:

Rakendusarhitekt, tase 6 on spetsialist, kes on võimeline volitatud arhitekti juhendamisel osalema maa-alade, linnade ja asulate ruumiliste planeeringute ja ehitusprojektide koostamisel.

Diplomeeritud arhitekt, tase 7 on spetsialist, kes koostab volitatud arhitekti juhendamisel planeeringute erinevate liikide ning ehitiste ehitusprojektide arhitektuurset osa ja arhitektuurseid terviklahendusi.

Volitatud arhitekt, tase 7 on spetsialist, kes on võimeline iseseisvalt ja omal vastutusel koostama, hindama ja juhtima maa-alade, linnade ja asulate ruumiliste planeeringute ja ehitusprojektide arhitektuurseid terviklahendusi ning hindama ehitatud keskkonda.

Volitatud arhitekt on võimeline andma tavapäraseid eksperthinnanguid oma erialal ja osalema kohalike arhitektuurivõistluste žüriides.

Volitatud arhitekt on võimeline töötama riigi ja kohalike omavalitsuste asutustes juhtiva arhitektina.

A.2 Tööosad

A.2.1 Planeeringu arhitektuurse osa koostamine erinevates planeeringu liikides

A.2.2 Ehitusprojektide arhitektuurse osa, sh välis- ja siseruumi terviklahenduse koostamine selle kõigis staadiumites

A.2.3 Planeeringute ja ehitusprojektide erinevate liikide ja staadiumite ruumiliste lahenduste ning ehitatud keskkonna hindamine

A.2.4 Töötamine kohalike omavalitsuste ja riigiasutuste ruumiliste otsuste koordineerimise ja ettevalmistamisega
A.2.5 Ehitus- ja planeeringuprotsesside juhtimine
A.3 Töö keskkond ja eripära
Arhitekt töötab valdavalt arhitektibüroos. Võib töötada ka ametiasutustes, välitingimustes objektis ja mujal. Ehitusobjektis tuleb järgida ohutusnõudeid, siseruumides kehtivad üldised bürooruumidele esitatavad tervisekaitse nõuded. Töö on loominguline, kuid võib olla periooditi vaimselt pingeline. Töökoormus võib jaotuda ebaühtlaselt.
A.4 Töövahendid
Arhitekt kasutab oma töös tavapäraseid bürootöövahendeid, erinevaid kommunikatsioonitehnikaid, kontori- ja projekteerimistarkvara ning maketeerimisvahendeid.
A.5 Tööks vajalikud isikuomadused
Arhitekti töös on olulised järgmised isikuomadused: ruumitaju ning ruumi ettekujutamise ja komponeerimise võime, loominguline mõtlemine, loogiline mõtlemine ja üldistusvõime, iseseisvus ja otsustamisjulgus, vastutusvõime ja täpsus, koostöövõime, suhtlemisoskus ja pingetaluvus, saavutusvajadus, ilumeel.
A.6 Kutsealane ettevalmistus
Ülikool või sellega võrreldava õppeasutuse arhitektiõppe, mis on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiviga 7. septembrist 2005, 2005/36/EÜ, „Kutsekvalifikatsioonide tunnustamise kohta” ja Eesti Vabariigi Valitsuse 25. oktoobri 2004. a määrusega nr 312, „Arstiõppe, loomaarstiõppe, proviisoriõppe, hambaarstiõppe, ämmaemandaõppe, õeõppe, arhitektiõppe ja ehitusinseneriõppe raamkavad” ¹ .
A.7 Enamlevinud ametinimetused
Arhitekt, peaarhitekt, ekspert, projekteerija, planeerija, nõunik.

B-osa KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur
Selle kutse taotlemisel on nõutav kompetentside B.2.1 – B.2.5 ja B.2.6 (lähivad kompetentsid) tõendamine.
Kompetentside hindamise meetodiks on dokumentaalne tõestamine ja portfoolio, vajadusel intervjuu ja/või eksperthinnang.
B.2 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENTSID

B.2.1 Planeeringu arhitektuurse osa koostamine erinevates planeeringu liikides	EKR tase 8
Tegevusnäitajad: - Analüüsib kõrgendatud avaliku huvi objektiks olevate planeeringute lähteolukorda, arvestades ruumilise, majandusliku, sotsiaalse, loodusliku, ajaloolise, kultuurilise jm keskkonna arengu pikaajalisi suundumusi ja vajadusi. Koostab lähteseisukohad planeeringu ruumilise terviklahenduse koostamiseks, arvestades võimalikult paljude ühiskonnaliikmete vajaduste ja huvidega. - Koostab lähteseisukohtade alusel kõrgendatud avaliku huvi objektiks olevate planeeringute mitmesuguseid ruumilisi visioone, ruumilisi strateegiaid ning eskiislahendusi, rakendades võimalikult avarat kujutlusvõimet ning leides ühiskonnale vajalikke funktsionaalselt, esteetiliselt ja majanduslikult tasakaalustatud lahendusi, mis on kvaliteetse keskkonna aluseks. - Koostab kõrgendatud avaliku huvi objektiks oleva planeeringu ruumilise terviklahenduse vastastikusel koostamisel teiste planeeringu osadega, lähtudes varasematest analüüsist, visioonidest ja eskiislahendusest. Kavandab planeeringuga eeldused ja võimalused tervikliku ehitatava keskkonna ja kvaliteetse elamisruumi väljakujundamiseks.	

4. Korraldab ja juhib planeeringu ruumilise lahenduse graafilise, tekstilise ja illustratiivse osa vormistamist selgelt, loetavalt ja arusaadavalt. Jälgib sobivate tehniliste vahendite kasutamist. Dokumentide vormistamisel kasutab korrektset eesti keelt, vajadusel võõrkeelt ja erialast terminoloogiat. 5. Mõistab suure hulga eri osapoolte vajadusi ja leiab mõistlikud ja tasakaalustatud lahendused sisulistele probleemidele. Orienteerub vastuolulistes ja ebastandardsetes olukordades. 6. Selgitab ja põhjendab planeeringu lahendust ja vastab kõige keerulisematele ja uut lähenemist vajavatele küsimustele mõistetavalt.	
Hindamismeetod(id): dokumentaalne tõestamine ja portfoolio, vajadusel intervjuu ja/või eksperthinnang.	
B.2.2 Ehitusprojektide arhitektuurse osa, sh välis- ja siseruumi terviklahenduse koostamine selle kõigis staadiumites	EKR tase 8
Tegevusnäitajad: 1. Selgitab välja ja analüüsib asukohast ja kasutajate vajadustest ning võimalustest tulenevaid lähtetingimusi ja koostab unikaalsete, kõrgendatud avaliku huvi objektiks olevate ehitiste projekteerimise lähteülesande ja (ruumi)programmi. 2. Koostab lähteülesande alusel erinevaid ruumilisi visioone ning ehitise eskiislahendusi, rakendades avarat kujutlusvõimet ning leides funktsionaalselt, konstruktiivselt, esteetiliselt ja majanduslikult tasakaalustatud jätkusuutliku lahenduse. 3. Koostab eskiisist lähtudes unikaalsete, kõrgendatud avaliku huvi objektiks olevate ja eriti kõrgetasemelist arhitektuurset lahendust vajavate ehitiste ehitusprojekti eel-, põhi- ja tööprojekti arhitektuursed lahendused vastastikusel koostöös teiste ehitusprojekti osadega ning standardis ettenähtud mahu. Tagab ruumilise lahenduse terviklikkuse ja selle säilimise projekteerimise ja ehituse käigus. 4. Juhendab projektdokumentatsiooni graafilise, tekstilise ja illustratiivse osa vormistamist. Jälgib dokumentatsiooni selgust, loetavust ja arusaadavust ja sobivate tehniliste vahendite kasutamist. Jälgib dokumentide vormistamisel korrektse eesti ja vajadusel võõrkeele ning erialase terminoloogia kasutamist. 5. Saab aru suure hulga osapoolte vajadustest ja erinevatest kõrgendatud avalikest huvidest, leiab mõistlikud ja tasakaalustatud lahendused üleskerkinud sisulistele probleemidele. 6. Koostab arhitektuursete elementide ja toodete hooldus- ning kasutusjuhendid, arvestades toodete ja materjalide tootja juhendeid ning neile kehtestatud nõudeid. 7. Teostab autoriõiguse tagamiseks ja kaitseks autorijärelevalvet projekti ja objekti üle ning kontrollib ehitise vastavust projektdokumentatsioonile. Vajadusel täpsustab ja täiendab ehitusprojekti ehitusprotsessi käigus. 8. Teostab või korraldab omanikujärelevalvet, vastavalt kehtivale korrale.	
Hindamismeetod(id): dokumentaalne tõestamine ja portfoolio, vajadusel intervjuu ja/või eksperthinnang.	
B.2.3 Planeeringute ja ehitusprojektide erinevate liikide ja staadiumite ruumiliste lahenduste ning ehitatud keskkonna hindamine	EKR tase 8
Tegevusnäitajad: 1. Hindab kõrgendatud avaliku huvi objektiks oleva detailsema planeeringu ruumilist koostöö üldisema planeeringuga, lähtudes üldisema planeeringuga kavandatud arengust ja tegevusest, ehitatava keskkonna kvaliteedist, avalikkuse ja huvitatud osapoolte huvidest ning planeeringuga esitatud tingimustest ja piirangutest. 2. Hindab kõrgendatud avaliku huvi objektiks oleva ehitusprojekti vastavust planeeringuga kavandatud arengule ja tegevusele, lähtudes ehitatava keskkonna kvaliteedist, avalikkuse ja osapoolte huvidest ning planeeringuga esitatud tingimustest ja piirangutest. 3. Hindab kõrgendatud avaliku huvi objektiks olevaid planeeringuid, ehitusprojekte ja ehitisi, lähtudes ehitatava keskkonna üldisest kvaliteedist, seatud eesmärkidest, lahenduste tehnoloogilisest, tehnilisest, kunstilisest ja ökonoomilisest tasemest, vastavusest heale planeerimis-, projekteerimis- ja ehitustavale. Vajadusel esitab kirjalikult argumenteeritud seisukoha. 4. Töötab välja rahvusvaheliste arhitektuurivõistluste võistlustingimused vastavalt arhitektuurivõistluste korraldamise headele tavadele. Osaleb sõltumatu professionaalina rahvusvaheliste võistluste žürii töös.	
Hindamismeetod(id): dokumentaalne tõestamine ja portfoolio, vajadusel intervjuu ja/või eksperthinnang.	

B.2.4 Töötamine kohalike omavalitsuste ja riigiasutuste ruumiliste otsuste koordineerimise ja ettevalmistamisega	EKR tase 8
Tegevusnäitajad: 1. Juhib planeeringute ja ehitusprojektide ruumiliste lahenduste koostamise koordineerimist ning muude ruumilist arengut suunavate otsuste tegemist, eesmärgiga võimaldada terviklik, kvaliteetne ja tasakaalus ruumiline areng. 2. Esindab kohalikku omavalitsust või riigiasutust planeeringute ja ehitusprojektide ruumiliste lahenduste tellimisel, avaliku ruumi terviklikul arendamisel, hangete läbiviimisel ja arhitektuurivõistluste korraldamisel, seades eesmärgiks ruumi kvaliteedi. 3. Juhib erinevate arendajate ja huvitatud isikute nõustamist planeeringute ja ehitusprojektide ruumiliste lahenduste koostamise küsimustes, esindades avalikke huve ja üldisi väärtusi.	
Hindamismeetod(id): dokumentaalne tõestamine ja portfoolio, vajadusel intervjuu ja/või eksperthinnang.	
B.2.5 Ehitus- ja planeeringuprotsesside juhtimine	EKR tase 8
Tegevusnäitajad: Planeeringu koostamise juhtimine 1. Korraldab kõrgendatud avaliku huvi objektiks olevate planeeringute koostamist ja koostööd planeeringuprotsessis osalejatega, seades eesmärgiks planeeringu ja selle alusel valmiva ruumilise keskkonna kvaliteedi ja terviklikkuse. Koordineerib planeeringu osade kokkusobivust ja eri valdkonna spetsialistide (nt insenerid, maastikuarhitektid, geograafid jt) koostööd, vastutades projekti osade kokkusobivuse eest. 2. Selgitab välja ja tasakaalustab ruumilise lahenduse kaudu erinevate osapoolte huvid ja vajadused keerulistes, kõrgendatud vastutust nõudvates ja uut strateegilistest käsitlust vajavates olukordades, arvestades seejuures olulisi asjaolusid (nt avalikud huvid, õigusaktid, head tavad jt). Ehitusprojektide koostamise juhtimine 1. Korraldab ja juhib unikaalsete, kõrgendatud avaliku huvi objektiks olevate ehitusprojektide koostamist, sh ehitusprojekti erinevate osade koostajate tööd, seades eesmärgiks ehitusprojekti kvaliteedi ja terviklikkuse, koordineerides projekti osade kokkusobivust ja , vastutades ehitusprojekti osade kokkusobivuse eest. 2. Juhib arhitektide töörühma tööd unikaalsete, kõrgendatud avaliku huvi objektiks olevate ehitusprojektide koostamisel, seades eesmärgiks ruumilise terviklahenduse kvaliteedi ja vastutades projekti arhitektuurse osa kvaliteedi eest. 3. Selgitab välja ja tasakaalustab erinevate osapoolte huvid ja vajadused keerulistes, kõrgendatud vastutust nõudvates ja uut strateegilistest käsitlust vajavates olukordades ruumilise lahenduse kaudu, arvestades seejuures olulisi asjaolusid (nt kasutajate ja tellija vajadused, avalikud huvid, õigusaktid ja head tavad jt). Büroo tegevuse juhtimine 1. Planeerib ja korraldab arhitektibüroo tööd ja arendustegevust, luues loominguks sobiva töökeskkonna ja tagades arhitekti tööks vajalikud töövahendid. Kujundab büroo töötajatest koostöövalmis pädeva meeskonna. 2. Korraldab büroo töötajate erialast kvalifitseeritud täiendõpet. 3. Lepinguliste suhete haldamine ja arendamine tagades büroo majandusliku võimekuse, järgides seejuures õiguslikku keskkonda ja arhitekti kutse-eetikat. 4. Projektdokumentatsiooni kvaliteedi tagamiseks koostab büroo kvaliteedijuhtimise süsteemi.	
Hindamismeetod(id): dokumentaalne tõestamine ja portfoolio, vajadusel intervjuu ja/või eksperthinnang.	

KUTSET LÄBIVAD KOMPETENTSID

B.2.6 Volitatud arhitekt-ekspert, tase 8 kutset läbiv kompetents	EKR tase 8
Tegevusnäitajad: 1. Oskab luua terviklikke ja tasakaalustatud ruumilisi lahendusi, seostades nende esteetilise ja tehnilise kvaliteedi loodus- ja ehitatud keskkonna väärtustega ning kultuurilise ja ajaloolise kontekstiga. 2. Mõistab inimese suhet ehitatava keskkonnaga ja ehitatava keskkonna suhet olemasoleva keskkonnaga, arvestades ehitiste ja nende vahelise ruumi vastavust inimese vajadustele ning kooskõla loodusega. 3. Mõistab sise- ja välisruumi suhteid, avaliku, poolavaliku ja mitteavaliku ruumi seoseid ning asula ja asulavälise ruumi erinevusi.	

4. Mõistab ruumilist planeerimist, ehituslikku projekteerimist, ehitamist ja ehitiste kasutamist kui ühtset protsessi, mis on eelduseks kvaliteetse ehitatud keskkonna loomisele.
5. Mõistab ja rakendab alusuuringutel ja sidusaladel kasutatavaid erinevaid meetodeid lähtetingimuste ja ruumiliste lahenduste koostamisel.
6. Tunnetab valikuvõimaluste paljusust, katsetab, analüüsib ja hindab erinevaid ruumilisi lahendusi, teeb neist järeldusi ja valikuid, mis toetuvad piisavale loominguilisele, esteetilisele, filosoofilisele, meetoodilisele ja teoreetilisele alusele.
7. Mõistab funktsionaalseid seoseid ruumilises planeerimises ja arhitektuurses projekteerimises;
8. Tunneb ja rakendab erinevaid inseneriteadmisi tasemel, mis võimaldab püstitada ülesandeid planeeringute ja ehitusprojektide eri osade koostajatele.
9. Arvestab ehitatava keskkonna kasutajate vajadusi, ühildades neid võimaluste ja piirangutega ning jätkusuutliku arengu põhimõtetega. Juhib kollektiivset planeeringu ja/või ehitusprojekti koostamist kui terviktegevust, mis tagab loovad ja kvaliteetsed lahendused.
10. Kasutab planeerimis-, projekteerimis- ja juhtimisprotsessis enam levinud kommunikatsioonitehnoloogiaid ja – meediasid.
11. Mõistab arhitektikutse ja -eetika ning arhitekti ühiskondliku rolli olemust, arvestab sotsiaalsete teguritega ja järgib oma tegevuses kutse-eetika nõudeid.
12. On valmis aktiivselt osalema kodanikuühiskonnas ning suhtub sallivalt hoiakute ja väärtuste mitmekesisusse.
13. Osaleb meeskonnatöös, suhtub austusega kolleegidesse ja tunneb töökultuuri.
14. Mõistab ja rakendab ressursi- ja energiatõhususe ning säästva arengu põhimõtteid ehitatavas keskkonnas.

Teadmised:

1. Arhitektuuri ning sellega seotud kunstiliikide, kultuuri ja teaduste ajalugu ja teooriad.
2. Arhitektuurse projekteerimise kvaliteeti mõjutavad kujutava kunsti, disaini ja sisearhitektuuri valdkonnad.
3. Ruumilise planeerimise ja linnaehituse ning keskkonna-, maastiku- ja sisearhitektuuri alused, strateegiad, teooriad ja ajalugu.
4. Ruumikompositsiooni alused.
5. Linnaehituse ja arhitektuuri tüpoloogia.
6. Arhitektuuriga seotud reaal- ja ehitusteaduste, -tehnikate ja -tehnoloogiate alused.
7. Ruumilist arengut suunavad, planeerimist ja ehitiste projekteerimist reguleerivad ning teised valdkonnaga seonduvad õigusaktid.
8. Majandus- ja ettevõtluskeskkond ning nende üldised arengusuunad.

Hindamismeetod(id):

Läbivaid kompetentse hinnatakse integreeritult kõigi teiste kutsestandardis toodud kompetentside hindamise käigus.

C-osa ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	19-06062012-2.7/4k
2. Kutsestandardi koostajad	Ilmar Heinsoo, Eesti Arhitektide Liit, Arhitekti- ja Inseneribüroo ARX OÜ Tõnu Laigu, Eesti Arhitektide Liit, QP Arhitektid OÜ Andres Levald, Eesti Arhitektide Liit, E-Konsult OÜ Hindrek Kesler, Tallinna Tehnikakõrgkool, Arhitektuuribüroo Zero OÜ Joel Kopli, Tallinna Tehnikakõrgkool, Arhitektuuribüroo PLUSS OÜ Nele Nutt, Eesti Maastikuarhitektide Liit Toomas Paaver, Eesti Arhitektide Liit, Paik Arhitektid OÜ Margus Sarmet, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium Jüri Soolep, Eesti Kunstiakadeemia Kai Süda, Tallinna Tehnikakõrgkool, KARISMA arhitektid OÜ

3. Kutsestandardi kinnitaja	Kultuuri Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	12
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	06.06.2012
6. Kutsestandard kehtib kuni	13.03.2013
7. Kutsestandardi versiooni number	4
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	2161 Ehitusarhitektid
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	8
C.2 Kutsenimetuse võõrkeeles	
Inglise keeles	Chartered/Principal Architect, level 8
C.3 Lisad	
Lisa 1 Töösad ja tööülesanded	
Lisa 2 Arvuti kasutamise oskused	
Lisa 3 Keelte oskustasemete kirjeldused	